

SXEDIO.FQ7

3.6.1950: Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΔΙΟΡΙΖΕΙ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΗ ΛΕΜΕΣΟ ΣΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΥΘΕΝΤΟΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΗ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΤΑΣΙΔΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ. ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π.Δ.Ο.

Στις **3** Ιουνίου, αφού παύθηκε από το Δικαστήριο η Δημοτική Επιτροπή Λεμεσού γιατί αρνήθηκε να αλλάξει τις ονομασίες των δρόμων Σερ Ρίτςμοντ Πάλμερ και Βασιλείου Μακεδόνα (Βουλγαροκτόνου) στη Λεμεσό, ο Κυβερνήτης Σερ Αντριου Ράϊτ διόρισε δική του Δημοτική Επιτροπή με πρόεδρο τον Αλαν Χάρτ Ντάττον και αντιπρόεδρο τον Κώστα Αθανασίου Σωτηριάδη και μέλη τους Κυριάκο Χαμπουλλά και Ιρφάν Σσουλεϊμάν.

Αναφερόταν στο διάταγμα του Κυβερνήτη που δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Κυβέρνησης στις **3** Ιουνίου **1950**:

"Επειδή το Συμβούλιο του Δήμου Λεμεσού παρέλειψε να εκτελέσει το καθήκον, το οποίο διατάχθηκε να εκτελέσει σύμφωνα με Διάταγμα εν Συμβουλίω αρ. **2398** της **17** Φεβρουαρίου **1950** (δηλαδή να αναρτήσει τις πινακίδες δυο οδών της πόλης) για τούτο στη ενάσκηση των εξουσιών με τις οποίες περιβάλλομαι σύμφωνα με το άρθρο **79Α** των περί Δήμων Νόμων **1930-1950**, εγώ ο Κυβερνήτης, με τη γνωμοδότηση του Εκτελεστικού Συμβουλίου με το παρόν κηρύσσω το αναφερόμενο δημοτικό συμβούλιο Λεμεσού τερματισμένο από τις θέσεις τους και με το παρόν διορίζω Δημοτική Επιτροπή όπως έχει όλες τις εξουσίες και εκτελεί όλα τα καθήκοντα του συμβουλίου του Δήμου Λεμεσού κατά τη διάρκεια της περιόδου της θητείας του παρόντος Συμβουλίου που δεν έχει εκπνεύσει και διορίζω από τα μέλη της τους τον Αλλαν Χαρτ Ντάττον, πρόεδρο και τον Κώστα Αθανασίου Σωτηριάδη, αντιπρόεδρο της Επιτροπής κατά την ιδίαν περίοδο και όπως αυτοί έχουν όλες τις εξουσίες και εκτελούν όλα τα καθήκοντα του δημάρχου

και του αντιδημάρχου αντίστοιχα.

Μια από τις πρώτες ενέργειες της νέας Δημοτικής Επιτροπής ήταν να τοποθετήσει τις επίδικες πινακίδες στους δυο δρόμους. Το βαρύ έργο ανέλαβε ο εργοδηγός του Δήμου Σωκράτης Ιορδάνου που υποχρεώθηκε από τη νέα Επιτροπή με το ζόρι.

Η Αριστερά δεν έμεινε αδρανής όμως. Αντίθετα κινητοποίησε τα στελέχη της που άρχισαν τη συγκέντρωση υπογραφών που προσέλαβε τη μορφή δημοψηφίσματος για απόλυση των φυλακισθέντων.

Το έγγραφο υπέγραψαν και πολλοί της Δεξιάς. Ένας από αυτούς, ο Ευέλθων Πιτσιλλίδης, υπογράφοντας το έγγραφο είπε:

"Εγώ δεν είμαι απλώς δεξιός, αλλά δεξιότατος. Η στάση όμως του Δημοτικού Συμβουλίου ήταν παλληκαρίσια και γι' αυτό υπογράφω".

Με το διορισμό του νέου Δημοτικού Συμβουλίου σήμαινε ότι ο Παρτασίδης και οι άλλοι είχαν καθαιρεθεί από το αξίωμα τους κι έτσι η περαιτέρω φυλάκιση τους δεν ήταν απαραίτητη, μια και οι πινακίδες είχαν τοποθετηθεί στη θέση τους και δεν εξαρτάτο από αυτούς πλέον αν θα υπάκουαν στο διάταγμα του δικαστηρίου για να καταστεί δυνατή η αποφυλάκιση τους.

Όμως ο Κυβερνήτης τους κράτησε στη φυλακή για ένα ολόκληρο μήνα και στις 3 Ιουλίου ο δικαστής Τζάκσον, ύστερα από μια σύντομη εμφάνιση ενώπιον του, διέταξε την αποφυλάκιση τους.

Είπε ο Τζάκσον στον Παρτασίδη και στους άλλους παυθέντες Δημοτικούς Συμβούλους:

"Κύριε Παρτασίδη και σεις άλλοι κύριοι που προηγουμένως είσαστε μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Λεμεσού.

Όταν σταλήκατε στις φυλακές στις 3 Ιουνίου γιατί παρακούσατε διάταγμα του δικαστηρίου αυτού σας είπαμε, ότι μπορούσατε ν' αποφυλακισθείτε οποτεδήποτε αν αναλαμβάνετε να υπακούσετε στο διάταγμα. Αμέσως κατόπιν, ωστόσο, η κυβέρνηση σας καθήρεσε σύμφωνα με νέο νόμο και επομένως δε μπορούσατε ν' αποφυλακισθείτε κατά τον τρόπο που

σας υποδείξαμε.

Δεν ενδιαφερόμαστε για τη διαφωνία σας με την Κυβέρνηση σχετικά με την ονομασία οδών της Λεμεσού, αλλά ο Κυβερνήτης εν Συμβουλίω εξέδωσε διάταγμα προς σας σχετικά με αυτό το ζήτημα, διάταγμα που ο νόμος του έδινε εξουσία να τα εκδώσει και όταν είχατε αρνηθεί να υπακούσετε σε αυτό το διάταγμα καταχωρήθηκε σε αυτό το δικαστήριο, όπως προνοεί ο νόμος για να εκτελεσθεί σαν να ήταν δικό μας διάταγμα.

Κατά συνέπεια είμαστε υποχρεωμένοι να απαιτήσουμε από σας να κάμετε εκείνο που διατακθήκατε να κάμετε από τον Κυβερνήτη εν Συμβουλίω και όταν ομοίως αρνηθήκατε να υπακούσετε στο διάταγμά μας δεν μπορούσαμε να κάμουμε τίποτε άλλο παρά να σας στείλουμε στη φυλακή.

Όπως είπαμε προηγουμένως έστω και αν θέλατε να υπακούσετε αργότερα στο διάταγμα δε θα μπορούσατε. Πρέπει να λεχθεί όμως ότι τη τελευταία φορά που παρουσιαστήκατε ενώπιον μας, ήταν καθαρό, πως όλοι σας είσασαν αποφασισμένοι να εμμείνετε στην ανυπακοή σας. Ήταν ανάγκη επομένως να σας αφήσουμε στη φυλακή για επαρκή καιρό, για να γίνει σαφές, σε σας και σε κάθε ενδιαφερόμενο, ότι δεν μπορεί κανείς να παρακούει ατιμώρητα Διάταγμα του δικαστηρίου αυτού.

Δεν έγινε καμιά αίτηση σε μας για την αποφυλάκιση σας, αλλά έχει περάσει ένας μήνας από την καταδίκη σας και νοίζουμε ότι είναι επαρκής περίοδος για να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της φυλάκισης σας.

Κατά συνέπεια διατάσσουμε την άμεση αποφυλάκιση σας".

Ο Κυβερνήτης όμως δεν έμεινε αδρανής. Ενώ αποφυλακίζονταν ο Παρτασίδης και οι καθαιρεθέντες Δημοτικοί του Σύμβουλοι, προχώρησε στην απόλυση τεσσάρων ηγετών της Αριστερής Οργάνωσης των Δασκάλων, της Παγκύπριας Διδασκαλικής Οργάνωση (Π.Δ.Ο).

Ο Κυβερνήτης κρατούσε το χαρτί του για πολύ

καιρό και περίμενε να δει την αντίδραση των δασκάλων και αν θα έσκυβαν το κεφάλι στην αξίωση του να αποσύρουν κατηγορίες που είχαν εκφράσει εναντίον της εκπαιδευτικής πολιτικής της Αγγλίας.

Οι τέσσερις δάσκαλοι ήσαν οι Ανδρέας Χατζηπαύλου, Ανδρέας Τσιάρτας, Ιάκωβος Μαρτίδης και Μαργαρίτα Χριστοδουλίδη.

Σαν ηγεσία της ΠΔΟ είχαν στείλει στις **18 Μαΐου 1950** επιστολή στο διευθυντή της Παιδείας με την οποία κατεδίκάζαν την απόφαση του να επέμβει και να εκδώσει δικά τους αναγνωστικά διακόπτοντας έτσι τους δεσμούς της Κύπρου με την Ελλάδα μέσω των αναγνωστικών και άλλων βιβλίων που έπαιρναν από εκεί.

Ταυτόχρονα η ΠΔΟ είχε απευθυνθεί και στον υπουργό Παιδείας της Ελλάδας με άλλη επιστολή της στην οποία κατάγγελλε ότι γινόταν προσπάθεια να αφαιρεθεί ο χάρτης της Ελλάδας από τα αναγνωστικά όπως επίσης και ένα ποίημα για την Κύπρο με τίτλο "Αλύτρωτη Κύπρος".

Το τηλεγράφημα της Π.Δ.Ο. στη Διευθυντή Παιδείας που υπέγραφε ο Πρόεδρος της Ανδρέας Χατζηπαύλου έχει ως εξής:

"Εντιμε Κύριε,

Η Παγκύπριος Διδασκαλική Οργάνωσις εκφράζοντας τις απόψεις όλων των Ελλήνων διδασκάλων των οποίων καθήκον είναι η ελληνοπρεπής διαπαιδαγώγησις των παιδιών του ελληνικού κυπριακού λαού, θεωρεί την πρόσφατον επέμβασιν σας προς την αρμοδίαν ελληνικήν υπηρεσίαν δι' έκδοσιν αναγνωστικών βιβλίων ως τολμηράν και τείνουσαν να πλήξη τον εθνισμόν των ελληνοπαίδων της Κύπρου.

Η υπ' Υμνών διατυπωθείσα επιθυμία όπως από τα αναγνωστικά τα προοριζόμενα διά το προσεχές σχολικόν έτος αφαιρεθή ο χάρτης της Ελλάδος διαλαμβάνων και την Κύπρον ως και ποίημα αναφερόμενον εις τον διακαή πόθον των Ελλήνων της Κύπρου να ενωθούν μετά της μητρός Ελλάδος είναι δι' ημάς και ολόκληρον τον ελληνικόν κυπριακόν λαόν,

απαράδεκτος.

Διαμαρτυρούμεθα όθεν εντόνως και καλούμεν την Υμετέραν εντιμότητα να αποσύρη τας εν λόγω εισηγήσεις.

Διατελούμεν μετά σεβασμού

Διά το Διοικητικόν Συμβούλιον της Π.Δ.Ο

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΠΑΥΛΟΥ

Πρόεδρος

Λευκωσία **18.5.50**

Εξάλλου στην επιστολή προς τον Έλληνα υπουργό Παιδείας τονιζόταν:

"Έντιμε Κύριε,

Η Παγκύπριος Διδασκαλική Οργάνωσις και σύμπας ο ελληνικός κυπριακός λαός αναμένομεν, ότι η Υμετέρα Εντιμότης θα απορρίψη τας εισηγήσεις του Αγγλου διευθυντού της Παιδείας εν Κύπρω τας αναφερομένας εις την έκδοσιν των αναγνωστικών βιβλίων των προοριζομένων διά το προσεχές σχολικόν έτος.

Αναμένομεν, έντιμε Κύριε υπουργέ, ότι παραγνωρίζοντες τας εν λόγω εισηγήσεις, θα δώσητε οδηγίας όπως τα αναγνωστικά βιβλία διά το προσεχές σχολικόν έτος εκδοθώσι ως αρχικώς είχαν διαλαμβάνοντα δηλαδή τον χάρτην της Ελλάδος μετά της Κύπρου ως και το ποίημα "Αλύτρωτη Κύπρος" το αναφερόμενον εις τον πόθον του ελληνικού κυπριακού λαού να ζήση ελεύθερος ενσωματούμενος μετά της μητρος Ελλάδος.

Διατελούμεν μετά σεβασμού

Διά το Διοικητικόν Συμβούλιον της Π.Δ.Ο

ΑΝΤΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΠΑΥΛΟΥ

Πρόεδρος

Ο Κυβερνήτης θεώρησε τη επιστολή προσβλητική για την εκπαιδευτική πολιτική της Αγγλίας στην Κύπρο και την ενέργεια των δασκάλων ανυπακοή δημοσίου υπαλλήλου και ως πρόθεση αλλαγής του καθεστώτος της Κύπρου.

Έτσι με επιστολή του αποικιακού Γραμματέα

στις **9** Ιουνίου, καλούντο οι δάσκαλοι που αποτελούσαν την ηγεσία της Π.Δ.Ο. να απολογηθούν σε ένα μεγάλο κατηγορητήριο, άλλως προειδοποιούντο ότι θα αντιμετώπιζαν τις πρόνοιες του Νόμου που πρόβλεπαν από κατακράτηση μισθού μέχρι απόλυση.

Ανέφερε ο Αποικιακός Γραμματέας στην επιστολή του προς τα μέλη της Π.Δ.Ο:

"Έχω οδηγίας από τη Α.Ε. τον Κυβερνήτην να σε πληροφορήσω ότι η απόλυση, κατακράτηση του μισθού σου ή η αναστολή του διορισμού σου μελετάται εξ αιτίας των κατηγοριών που παρατηρείται στο ακόλουθο δελτίο σύμφωνα με το άρθρο **31** των περί Παιδείας νόμων του **1933-1949**.

Σε παρακαλώ να δηλώσεις εγγράφως κατά ή προ της **24ης** Ιουνίου **1950** λόγους πάνω στους οποίους στηρίζεσαι για να δικαιοληγηθείς.

Λευκωσία **9** Ιουνίου **1950**

Προσωρινός Αποικιακός Γραμματέας
Αρθουρ

Το έγγραφο που αποτελούσε στην ουσία κατηγορητήριο και το οποίο επισυναπτόταν στην επιστολή έχει ως εξής:

1. Επειδή όντας δάσκαλος δημοτικού σχολείου σε επιστολή που απευθύνθηκε στο διευθυντή της Παιδείας που υπογράφηκε από τον Ανδρέα Χατζηπαύλο, από μέρους της επιτροπής της ΠΔΟ, ημερομηνίας **18** Μαΐου αντίγραφο της οποίας μεταφρασμένον στην αγγλική επισυνάπτεται σημειούμενο στο στοιχείο Α διέπραξες ενέργεια σοβαρής ανυπακοής, διότι:

(α) Χαρακτήρισες ορισμένες πράξεις ή εισηγήσεις του διευθυντή της Παιδείας σε σχέση με βιβλία που προορίζονται για χρήση στα δημοτικά σχολεία ως "τολμηρή επέμβαση" και διότι ζήτησες "να τον καλέσεις" να "αποσύρει τις εν λόγω εισηγήσεις".

(β). Διότι εξέφρασες πρόθεση να αλλάξεις την κυριαρχία στην αποικία, πράγμα το οποίο αποτελεί ανάρμοστη διαγωγή που παραβλάπτει την πειθαρχία ή και διαγωγή που παραβλάπτει τα συμφέροντα της καλής

διακυβέρνησης.

2. Οντας δάσκαλος σε δημοτικό σχολείο κατά ή περί τις **18 Μαΐου 1950** έστειλες επιστολή στην εφημερίδα "Νέος Δημοκράτης" της **19 Μαΐου 1950** (αντίγραφο της οποίας μεταφρασμένο στην αγγλική επισυνάπτεται σημειούμενο με το στοιχείο Β με την οποία διέπραξες ενέργεια σοβαρής ανυπακοής (τόσο σε σχέση με το περιεχόμενο της επιστολής όσο και με το ότι η επιστολή αυτή γράφτηκε ή και δημοσιεύθηκε) πράγμα το οποίο αποτελεί ανάρμοστη διαγωγή που παραβιάζει τα συμφέροντα της καλής διακυβέρνησης της νήσου".

Οι απειλές όμως δεν έπιασαν και ο Πρόεδρος της Π.Δ.Ο. Χατζηπαύλου δήλωσε:

"Όσον εξαρτάται από μένα, θα απαμείνουμε σταθερά στη γραμμή που χαραξάμε, γιατί πιστεύω πως ένας δρόμος υπάρχει στην προκειμένη περίπτωση, η συνέπεια που επικράτησε και στα προηγούμενα μας διαβήματα, με κάνει να πιστεύω πως και τα άλλα μέλη του Συμβουλίου έχουν την ίδια γνώμη. Οι αποφάσεις μας για να το δημοψήφισμα πριν, κατά τη διάρκεια του και ύστερα ήταν ομόφωνες.

Επίσης και στο ζήτημα αυτό η απόφαση μας ήταν ομόφωνη. Όλα αυτά με κάνουν να πιστεύω πως και σ' αυτή την περίπτωση ομόφωνα και θαρραλέα θα ενεργήσουμε αδιαφορώντας για τις συνέπειες που θα ήθελαν τυχόν προκύψει στον αγώνα μας για την προάσπιση της Παιδείας και της ελευθερίας του λαού μας".

Τα μέλη της Π.Δ.Ο. δεν υπέκυψαν στις απειλές και ο Κυβερνήτης προχώρησε στην απόφαση του, εκδικούμενος τους μια και τους είχε στο στομάχι από το δημοψήφισμα που είχαν ταχθεί ανοικτά υπέρ του.

Τα μέλη της Π.Δ.Ο. δεν υπέκυψαν και με επιστολή τους στις **9 Ιουνίου 1950** πληροφόρησαν τον αποικιακό Γραμματέα ότι δεν τους εγνοιαζε για τις συνέπειες.

Η απάντηση του αποικιακού Γραμματέα ήλθε στις **3 Ιουνίου** ενώ απολυόταν ο δήμαρχος Κώστας Παρτασίδης και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι της Λεμεσού και συνοδευόταν από την απόλυση τους:

"Έχω οδηγίες να αναφερθώ στην επιστολή μου ημερομηνίας **9** Ιουνίου **1950** με την οποία σας πληροφορούσα πως εμελετάτο η απόλυση σας, η κατακράτηση του μισθού σας, ή αναστολή του διορισμού σας με βάση τις κατηγορίες που αναφέρονταν στο επισυνημμένο δελτίο, και να σας πληροφορήσω πως η Α.Ε. ο Κυβερνήτης αφού εμελέτησε με τη βοήθεια του διευθυντή της Παιδείας την απάντησή σας ημερομηνίας **14** Ιουνίου έχει καταλήξει πως έχετε παραλείψει να αποτιναξείτε αυτές τις κατηγορίες.

Ιδιαίτερα δεν έχετε αποπειραθεί να απαντήσετε στην κατηγορία για σοβαρή ανυπακοή που προέρχεται από την επιστολή σας στις **18** Μαΐου ή οποία απευθύνθηκε από την Επιτροπή της Παγκύπριας Διδασκαλικής Οργάνωσης προς το διευθυντή της Παιδείας και την επιστολή που απευθύνθηκε από την επιτροπή προς τον ελληνικό υπουργό Παιδείας και δημοσιεύτηκε στο Νέο Δημοκράτη της **19ης** Ιουνίου και από τη διατύπωση και τον τόνο που ήταν συνταγμένες οι επιστολές αυτές.

Έχω να σας πληροφορήσω ότι, κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, η Α. Ε. αποφάσισε πως πρέπει να απολυθείτε στο εξής από τη θέση σας σαν δάσκαλοι. Η Α. Ε., ωστόσο, θάναί έτοιμος να μελετήσει μετά την πάροδο ενός χρόνου κατά πόσο θα υπάρχει δικαιολογία για να ανακαλέσει το παρόν διάταγμα με βάση το άρθρο **31** του Νόμου **18** του **1933**".